

**HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNIKA
HNS**

Tel: 4569 536

Fax: 4569 473

e-mail: klubhns@sabor.hr

Zagreb, 11. ožujka 2008.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog zaključaka o Odluci o visini nadoknade za prostore koje koriste objekti za proizvodnju električne energije

Na temelju članka 122. Poslovnika Hrvatskog sabora, a vezano uz Odluku o visini nadoknade za prostore koje koriste objekti za proizvodnju električne energije (Narodne novine br. 24/95., 28/95., 26/96., 58/97., 132/97., 24/98., 74/98., 140/99., 102/00. i 80/01.) Hrvatske Klub zastupnika HNS predlaže sljedeće :

ZAKLJUČKE

1. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da u roku od 6 mjeseci izmijeni Odluku o visini nadoknade za prostore koje koriste objekti za proizvodnju električne energije (Narodne novine br. 24/95., 28/95., 26/96., 58/97., 132/97., 24/98., 74/98., 140/99., 102/00. i 80/01.) na način da uveća visinu predmetne nadoknade za 20%.
2. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da sukcesivnim povećanjem naknade od 20% godišnje u razdoblju od 2008. do 2013. godine osigura visinu naknade od 1,125 lp/kWh, s primjenom od 1. siječnja 2013. godine.

Obrazloženje:

U današnje vrijeme trećina svjetskog stanovništva se oslanja na proizvodnju električne energije putem hidroelektrana, a hidroelektrane s velikim branama i akumulacijama ukupno proizvode 19% električne energije. U posljednjih 50 godina utjecaj brana i akumulacija na društvo postaje sve vidljiviji, a razvoj svijesti o potrebi zaštite okoliša nagnao je vodeće države svijeta da temeljito analiziraju ovo pitanje. U travnju 1997., pod pokroviteljstvom

Svjetske banke i Svjetske udruge za zaštitu prirode (IUCN), osnovano je Svjetsko povjerenstvo za brane (WCD). Rad povjerenstva, sastavljenog od međunarodnih stručnjaka rezultirao je opsežnim izvješćem iz studenog 2000. godine (<http://www.dams.org/report>).

Ukratko, povjerenstvo je predstavilo nekoliko ključnih strateških točaka koje polaze od jasnog razumijevanja i definicije svrhe i ciljeva razvoja energetske i vodnih dobara:

➤ **Dobivanje pristanka javnosti:**

- potpuni pristup informacijama i aktivno sudjelovanje jedinica lokalne samouprave u procesu donošenja odluka vezanih uz iskorištavanje i razvoj energetske i vodnih dobara; transparentnost procesa, te jasan i vidljiv pristanak lokalnog stanovništva izražen kroz predstavnička tijela, kao preko nevladinog sektora;

➤ **Uvid u postojeće stanje:**

- uvođenje sustava nadgledanja i procjene, te periodičkih sustava revizije izvedbe, koristi i utjecaja svih postojećih brana i akumulacija; razvoj i primjena programa obnove, poboljšanja i modernizacije postojećih sustava, opreme i uređaja, kao i mjere poboljšanja proizvodnje i isporuke električne energije;

➤ **Održavanje rijeka i životnog standarda:**

- prije donošenja bilo kakvih odluka nužno je izraditi cjelovitu studiju o djelovanju čitavog ekosustava, te njegove povezanosti sa lokalnom zajednicom; donošenje odluka mora uzeti u obzir socijalna i zdravstvena pitanja stanovništva kao sastavni dio projekta i daljnjeg razvoja; temeljno načelo je izbjegavanje negativnih utjecaja ili uvođenje kompenzacijskih mjera ukoliko se negativni utjecaj ne može izbjeći; razvijeni i djelotvoran nacionalni sustav provedbe i nadzora;

➤ **Odnos i dioba ovlasti i koristi:**

- procjena utjecaja brana i akumulacija na okoliš uključuje sve ljude na čiji život, imovinu i nematerijalna dobra akumulacija utječe; ljudi na koje akumulacija negativno utječe moraju biti prepoznati kao primarni korisnici dobiti projekta; zaštitni zakonski mehanizmi i modeli raspodjele koristi moraju biti utvrđeni zajedničkim djelovanjem države i jedinica lokalne samouprave kako bi se osigurala provedba zajamčenih prava.

Republika Hrvatska dobiva više od polovice električne energije (52%) zahvaljujući hidroelektranama. Prva hidroelektrana na teritoriju Republike Hrvatske sagrađena je na Skradinskom buku 1895. godine, a do danas je ukupno izgrađeno preko 150 malih hidroelektrana, te 23 velike brane. Među najvećima po veličini akumulacije su hidroelektrane na rijeci Dravi (HE Varaždin, HE Čakovec i HE Dubrava). Utjecaj ovih akumulacija na lokalno stanovništvo, ekosustav i mikroklimu područja je ogroman. S druge strane, visina nadoknade koja se isplaćuje jedinicama lokalne samouprave na čijem se području nalaze hidroelektrane sramotno je niska i u očitom nesrazmjeru sa svim negativnim aspektima kojima su izložene lokalne zajednice, kao i neizravnim troškovima koje uzrokuje hidroelektrana. Usporedo s navedenim rudarska renta, koja se isplaćuje jedinicama lokalne samouprave za eksploataciju nafte i plina višestruko je veća od nadoknade za hidroelektrane, iako je utjecaj na okoliš i lokalno stanovništvo neusporedivo manji. Štoviše koalicijski partneri u Vladi Republike Hrvatske najavili su povećanje rudarske rente sa 2,6% na 10% dok o povećanju nadoknade za prostore koje koriste objekti za proizvodnju električne energije

nema ni riječi.

Odluka o visini nadoknade za prostore koje koriste objekti za proizvodnju električne energije (Narodne novine br. 24/95., 28/95., 26/96., 58/97., 132/97., 24/98., 74/98., 140/99., 102/00. i 80/01.) propisuje način izračuna predmetne nadoknade. *Visina nadoknade za pojedinu elektranu utvrđuje se tako da se pripadni koeficijent za obračun nadoknade, iskazan u lipama/kWh, množi s količinom električne energije proizvedenom na njenom pragu u promatranom razdoblju, iskazanom u kWh. Za elektranu koja je smještena na područjima dvije ili više jedinica lokalne samouprave, ova se nadoknada raspoređuje na svaku od njih, srazmjerno veličini prostora koje su elektrani ustupile na korištenje. U ovom trenutku nadoknada iznosi 0,377 lp/kWh za HE Varaždin i HE Dubrava, odnosno 0,385 lp/kWh za HE Čakovec. Prosječna prodajna cijena kWh struje iznosi 56 lp, što znači da nadoknada u cijeni sudjeluje sa 0,673%. Što to konkretno znači ilustrira primjer iz 2002. godine. Tablica prikazuje iznose nadoknade za područje dvaju velikih hidroelektrana – HE Čakovec i HE Dubrava:*

2002. godina

HE Čakovec		1.218.122,08 kn
Orehovica	5%	60.906,11 kn
Čakovec	26%	316.711,74 kn
Nedelišće	8%	97.449,78 kn
Varaždin	9%	109.630,98 kn
Trnovec Bartol.	48%	584.698,59 kn
Sveti Đurđ	4%	48.724,88 kn
HE Dubrava		1.215.891,90 kn
Prelog	43%	522.833,51 kn
Sv. Marija	12%	145.907,03 kn
D. Vidovec	2%	24.317,84 kn
D. Dubrava	3%	36.476,75 kn
Sveti Đurđ	24%	291.814,06 kn
Mali Bukovec	2%	24.317,84 kn
Veliki Bukovec	14%	170.224,87 kn

Usporedimo ovo s iznosom rudarske rente za istu (2002.) godinu na primjeru županije Međimurske i županije Koprivničko-križevačke. Iznos naknade za eksploataciju nafte, prirodnog plina i plinskog kondenzata za te dvije županije bio je 37.384.000 kn, od čega je županija Međimurska uprihodila 162.000 kn, a Koprivničko-križevačka 37.222.000 kn. Dakle hidro renta za HE Dubrava i HE Čakovec je 15 puta manja od rudarske rente.

Do 2005. godine situacija se promijenila, što pokazuju slijedeći podaci:

2005. godina

HE Čakovec		1.291.522,30 kn
Orehovica	5%	64.576,12 kn
Čakovec	26%	335.795,79 kn
Nedelišće	8%	103.321,79 kn

	Varaždin	9%	116.237,01 kn	
	Trnovec Bartol.	48%	619.930,70 kn	
	Sveti Đurđ	4%	51.660,89 kn	
	HE Dubrava		1.310.823,65 kn	
	Prelog	43%	563.654,18 kn	
	Sv. Marija	12%	157.298,84 kn	
	D. Vidovec	2%	26.216,47 kn	
	D. Dubrava	3%	39.324,71 kn	
	Sveti Đurđ	24%	314.597,66 kn	
Iznos za	Mali Bukovec	2%	26.216,47 kn	naknade
	Veliki Bukovec	14%	183.515,32 kn	

eksploataciju nafte, prirodnog plina i plinskog kondenzata za te dvije županije, u 2005. godini, bio je 45.341.000 kn, od čega je županija Međimurska uprihodila 135.000 kn, a Koprivničko-križevačka 45.210.000 kn. Dakle hidro renta za HE Dubrava i HE Čakovec u 2005. godini je čak 28 puta manja od rudarske rente. Dodajmo tome da se na području Varaždinske županije ne odvija eksploatacija nafte, prirodnog plina i plinskog kondenzata, tako da općine sa područja te županije ne primaju rudarsku rentu.

Vodena površina HE Dubrava je 16,6 km² a HE Čakovec 10,5 km². Dodaju li se tome i zemljane površine koje pripadaju nasipima, dovodnim i odvodnim kanalima te prilaznim cestama, površina HE Dubrava je oko 33 km² a HE Čakovec 20 km².

Izvješće o stanju okoliša Varaždinske županije 2002.-2005. godine jasno opisuje činjenično stanje vezano uz akumulacije na rijeci Dravi. Navodi se kako je: „Prema podacima Hrvatskih voda, Vodnogospodarskog odsjeka „Varaždin“, zbog pomanjkanja financijskih sredstava zadnjih je godina značajno smanjeno održavanje vodnogospodarskih objekata, a novi su zahvati gotovo u potpunosti izostali... Zbog pomanjkanja financijskih sredstava provode se tzv. vatrogasne mjere radi sprječavanja većih poplava“ (str. 31). Kada uzmemo u obzir činjenicu da je rijeka Drava u prošlosti često plavila, kao i da je poplava u rujnu 1965. bila najveći vodeni val na Dravi u proteklih 120 godina, jasno da izostanak strategije, ulaganja i bilo kakvog promišljanja o ciljevima razvoja energetskih i vodnih dobara može rezultirati teškim posljedicama. Nakon izgradnje hidroelektrana na rijeci Dravi gotov sva količina vode preusmjerena je na postrojenja za proizvodnju struje, čime je prekinut kontinuitet toka rijeke što najviše utječe na riječnu ekologiju i biološku raznolikost, i to s nepovratnim posljedicama. Jednako tako moramo uzeti u obzir da su tako nastale akumulacije po svojoj prirodi stajačice čiji je hibridni ekosustav bitno različit od prijašnjeg, riječnog ekosustava, ali i od ekosustava ostalih, prirodnih, stajačica (pr. jezera). Uz uništenje staništa vrsta koje su prilagođene na život u tekućicama, akumulacije utječu i na promjenu temperature vode, nakupljanje štetnih spojeva u ribama koje tamo obitavaju (što izravno utječe na zdravlje lokalnog stanovništva) te eroziju riječnog korita što utječe na pad razine podzemnih voda, sušenje šuma i raslinja, smanjene prinose na poljoprivrednim površinama te nedostatak vode u bunarima. Nemoguće je ne spomenuti da akumulacije imaju izravan utjecaj na mikroklimu područja, snižavajući temperaturu zraka čak za 2-3 stupnja. Povećane su magle, dolazi do promjene čitavog ekosustava, migracije pojedinih životinjskih vrsta i dolaska novih, netipičnih za to podneblje (komarci i ostale vrste kukaca). Sve to izravno utječe na zdravlje i kvalitetu života ljudi koji žive na području na kojem se nalaze hidroelektrane.

Slijedom navedenog vidljivo je i van svake sumnje dokazano da hidroelektrane i akumulacije imaju snažno, dugotrajno i nepromjenjivo djelovanje na okoliš i ljude u svojem okruženju. S druge strane nepobitno je da Republika Hrvatska ovisi o električnoj energiji koju

te iste hidroelektrane proizvode i da je nužno ulagati u iznalaženje novih i učinkovitijih rješenja za proizvodnju i distribuciju električne energije dobivene pomoću hidroelektrana. Vodeći se izloženim načelima, a prvenstveno načelom kako ljudi na koje akumulacija negativno utječe moraju biti prepoznati kao primarni korisnici dobiti projekta, nužno je osmisliti učinkovit sustav koji će voditi računa o svim aspektima procesa dobivanja električne energije iz hidroelektrana. Povećanje nadoknade za prostore koje koriste objekti za proizvodnju električne energije samo je prvi u nizu koraka koji je potrebno odmah poduzeti kako bi se barem malo olakšao život lokalnog stanovništva koje je izravno pogođeno svim negativnim utjecajima koje uzrokuje hidroelektrana.

Povećanjem naknade s 0,377 lp na 0,4524 lp/kWh u 2008. naknada bi se povećala za 0,0754 lp, što je povećanje od 0,134% u odnosu na cijenu struje od 56 lp/kWh.

Ukoliko bi se 2013. godine utvrdila naknada u visini 1,125 lp/kWh, to bi iznosilo 2% cijene jednog kWh struje, a podsjećamo da visina rudarske rente već iznosi 2,6%.

PREDSJEDNIK KLUBA

Dragutin Lesar